

5. Кудрик Б. Новий концертний виступ п. Д. Бандрівської у Львові / Б. Кудрик // Мета. – 1931. – Ч. 7. – 26 квітня. – С. 11.
6. Кудрик Б. Лисенко і Матюк : (На маргінесі їхній недавніх 25-літніх роковин смерті) / Б. Кудрик // Мета. – 1938. – Ч. 1. – 7 січня. – С. 4–5.
7. Кудрик Б. Сидір Воробкевич – музик / Б. Кудрик // Життя і Знання. – 1936. – № 5. – С. 168.
8. Кудрик Б. Участь духовенства в галицько-українській музичній культурі / Б. Кудрик // Богословія. – 1938. – Т. XVI, кн. 4. – С. 208–214.
9. Толошник Н. А. Борис Кудрик : Бібліографія наукових праць, статей і рецензій / Н. Толошник // Kalophonía : наук. зб. з історії церковної монодії та гимнографії. Ч. 2. – Львів : Вид-во Українського католицького університету, 2004. – С. 347–355.
10. Толошник Н. А. Борис Кудрик – корифей рогатинської землі / Н. Толошник // Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство. – Тернопіль ; К., 2005. – № 2 (14). – С. 29–35.
11. Толошник Н. А. Жанрово-стилістичні особливості хорової спадщини Бориса Кудрика / Н. Толошник // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Мистецтвознавство. Вип. V. – Івано-Франківськ, 2003. – С. 74–84.
12. Толошник Н. А. Наукові студії Бориса Кудрика в галузі церковної музики / Н. Толошник // Музика Галичини. Т. VI : Наукові збірки ЛДМА ім. М. Лисенка. Вип. 5. – Львів, 2001. – С. 165–169.
13. Толошник Н. А. Музично-теоретична спадщина Бориса Кудрика / Н. Толошник // Матеріали до українського мистецтвознавства : зб. наук. пр. Вип. I. – К., 2002. – С. 93–95.

В статті представлена і концептуально осмислена амплітуда наукової проблематики публіцистических інтересів известного українського музиковеда, критика, композитора Бориса Кудрика, определен жанровый спектр исследований и выступлений ученого, которые раскрывают и восстанавливают события художественной жизни Львова 20–30-х гг. XX в.

Ключевые слова: Борис Кудрик, музыкальная жизнь, публицистика, музыкальная критика, аналитическая статья, рецензия.

The article presents and conceptually reflects the amplitude of the scientific issues of journalistic interests of the famous Ukrainian musicologist, critic, composer Boris Kudryk and defined the genre spectrum of researches and academic performances that reveal and restore the artistic event of Lviv 1920–1930's.

Key words: Boris Kudryk, musical life, journalism, music criticism, analytical article, review.

УДК 78.03

Ірина Ярошенко

МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ РУХ НА БУКОВИНІ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Автор аналізує культурно-історичні тенденції розвитку музичного мистецтва Буковини першої половини ХХ століття. У статті порушено проблематику, що розглядалася багатьма музикознавцями і пов'язана із цим явищем. Однак найбільш вагомими виявилися здобутки, у яких увагу дослідників було зосереджено на вивченні процесів виокремлення національних ознак музичної культури порівняно з іншими традиціями, що мали вплив на неї. Позитивний досвід у цьому напрямі демонструють наукові розробки, присвячені аналізу творчості й просвітницької діяльності тих, хто розбудовував українську музичну історію на теренах Західної України.

Ключові слова: мистецтво, Буковина, музично-просвітницька діяльність, хорова культура.

Духовна атмосфера Буковини початку ХХ ст. визначалася присутністю таких талановитих особистостей, як Степан Смаль-Стоцький, Ольга Кобилянська, Осип Маковей, Мирон Кордуба, Василь Сімович, Євгенія Ярошинська, Іван Бажанський та ін. “Глибоким ліризмом, мелодійністю і поетичністю пронизана повість О.Кобилянської “У неділю рано зілля копала”, яка написана за мотивами народної пісні” [1, с.189]. Серед діячів українського культурно-політичного життя був мовознавець і літературознавець, культурно-просвітницький діяч, редактор видавництва студентської громади “Молода Україна”, секретар “Руської Бесіди” й один з організаторів “Буковинського Бояна” Василь Сімович. З його ініціативи у Чернівцях побачили світ “Карби” Марка Черемшини, “Відгуки” Лесі Українки, “Серце” А.Крушельницького, “Міщани” М.Горського, “Ревізор” М.Гоголя в його ж перекладі.

Активну просвітницьку роботу проводять студентські товариства “Молода Україна” й “Союз”, які 1900 року об’єднуються в товариство українських студентів “Січ” [5, с.136]. Його очолив професор Чернівецького університету В.Сімович. Ця студентська громада проводила значну освітньо-культурну роботу: виїздила на вечорниці до Снятина, Городенки, Вашківців, Кіцманя. Бібліотека товариства “Січ” була на той час найбільшою впорядкованою українською бібліотекою на Буковині: загальна кількість книжок складала близько півтори тисячі, серед них переважали українські книжки, були також німецькі, російські, польські, чеські. Поповненням фондів бібліотеки опікувався М.Грушевський.

Набуває сили на Буковині й партійно-політичний рух, представлений різними партіями. Це, насамперед, націонал-демократична партія, яка боролася за “здобуття якнайбільше осягів для буковинських українців на просвітньо-культурному й економічному полі. Партія була лояльна до австрійської держави. Вона мала за собою величезну більшість українського буковинського населення, була, так би мовити, правлячою ... партією. Партійним органом був “Народний Голос” (1911–1915 рр.), редагований Ю.Сербинюком” [3, с.487]. Лідерами цієї партії були Ст.Смаль-Стоцький, М.Василько, О.Попович, Є.Пігуляк, о. Т.Драчинський. В опозиції до націонал-демократичної партії була радикальна партія, яка виникла 1906 р. і складалася з учительства. Очолював партію д-р Теодор Галіп. Пресовими органами радикалів були: “Народна Воля” (1905–1909 рр.), “Народня Справа” (1908–1909 рр.) і “Громадянин” (1909–1914 рр.). Третьою партією на Буковині була соціал-демократична, яка утворилася 1906 р. з українських робітників і проповідувала соціалізм. Її гасло – “Пролетарі усіх країн, єднайтеся”. Офіціозом партії був тижневик “Борба”, а її лідером – Осип Безпалко.

Важливими подіями в мистецькому житті Буковини стали відвідини видатних діячів українського музичного мистецтва, знаменитих співаків світової слави. Зокрема, це Соломія Крушельницька, яка виступала в Чернівцях 1911 року, оперний співак Модест Менцинський, що концертував у Чернівцях 1912 р., письменник і літературний критик, драматург, композитор, режисер, співак-бандурист Гнат Хоткевич, який брав участь у концертах, організованих музичними товариствами Буковини; оперний співак із буковинського села Дубівці Орест Руснак, а також Філомена Лопатинська. Своєю творчістю вищезгадані виконавці теж впливали на розвиток професійно-виконавського мистецтва Буковини.

Незважаючи на труднощі, які долали українці на Буковині, відстоюючи право на розвиток своєї музичної культури, суттєві зміни в цьому напрямі все ж таки відбувалися.

1901 р., через два роки після організації “Буковинського Бояна”, у Чернівцях виникає ще одне співацьке товариство – “Руський міщанський хор” (вони були схожі структурою й репертуаром). Але якщо “Боян” об’єднував переважно інтелігенцію, то в “Міщанському хорі” брали участь українські робітники й ремісники, що гуртувалися навколо культурно-освітніх об’єднань. Керівниками його в різні періоди були Мирон Дундич (робітник залізничної станції, котрий знав ноти й добре грав на скрипці), Іван Робачек, К.Сторожук, Денис Руснак (брат відомого Ореста Руснака).

Поряд із піснею й музикою “Міщанський хор” активно популяризував українське театральне мистецтво. Основу репертуару театральної трупі, яку очолював Іван Дундич, становили переважно твори української класики, серед них – “Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці”, “Ніч під Івана Купала” М.Старицького; “Дай серцю волю – заведе в неволю” М.Кропивницького; “Безталанна” І.Карпенка-Карого, “Украдене щастя” І.Франка, “Сватання на Гончарівці” Г.Квітки-Основ’яненка та багато інших.

При “Міщанському хорі” були організовані курси теорії та співу, нотна бібліотека, згодом – власний оркестр.

Разом із “Буковинським Бояном” “Міщанський хор” бере активну участь у концертах, присвячених 35-річчю творчої діяльності М.В.Лисенка. Він приїздить у Чернівці в грудні 1903 року на запрошення буковинських товариств, представники яких були присутні на аналогічних урочистостях у Львові.

У чернівецькому “Народному домі” М.В.Лисенку було вручено диплом почесного члена “Буковинського Бояна”. Відбувся святковий концерт із творів ювіляра й галицьких і буковинських композиторів, який достойно оцінив ювіляр. Особливо сподобалася йому гра циганського народного оркестру із с. Глинниці, який виконував українські народні пісні, думки,

коломийки під керівництвом Алеко Волошука. 1904 року на запрошення товариства “Буковинський Боян” М.В.Лисенко вразі приїхав на Буковину. Велику програму представив сотенний хор “Буковинського Бояна” з участю військового оркестру. У їх виконанні прозвучали твори М.В.Лисенка: кантати “Б’ють пороги”, “На вічну пам’ять Котляревському”, хори “Ясне сонце в небі сяє”, “Гей, не дивуйте, добрії люди”. Виконанням кантати “Б’ють пороги” диригував, як повідомляє преса, “сам шановний гість”. У виконанні “Міщанського хору” тоді прозвучали Лисенкові твори “Молитва”, “Верховино, світку ти наш”, “Коло млина, коло броду”.

Концерт став значною культурною подією не тільки для буковинських українців, а й для всього різнонаціонального населення Чернівців – поляків, чехів, румунів, євреїв, німців, сербської й болгарської молоді, що навчалася тоді в Чернівецькому університеті, а також для інших гостей.

У підготовці ювілейних концертів активну участь узяв відомий чернівецький співак і музичний діяч Модест Левицький. З його ініціативи при “Буковинському Бояні” 1905 р. відкривається музична школа ім. Лисенка, яка розміщується в приміщенні Народного дому.

У своїй діяльності ця школа орієнтувалася на аналогічну, яку 1902 р. відкрив “Станіславський Боян” під керівництвом Д.Січинського, і досвід, накопичений Вищим музичним інститутом у Львові, який відкрився 1900 року з ініціативи А.Вахнянина. Чернівецька школа мала на меті давати всебічну музичну освіту. Тому серед основних предметів були: елементарна теорія музики, гармонія, композиція, історія музики, навчання гри на фортепіано, скрипці й струнних інструментах, вокал і хоровий спів. Ця школа мала приватний характер і спочатку нараховувала 12 учнів. Але згодом кількість їх збільшується й вони починають брати активну участь у публічних виступах.

Із самого початку почесним куратором став М.Лисенко, який надсилав учням і викладачам рукописи своїх найвідоміших композицій, зокрема “Вічний революціонер” на слова І.Франка для чоловічого хору й пісню “Сон” на слова О.Маковея.

Відкриття школи для фахової підготовки співаків та музикантів позитивно вплинуло на зростання фахового рівня хорового виконавства. У репертуарі хорових колективів, що діяли на Буковині, все частіше з’являються складні музичні твори. Здійснилася мрія тих, хто поклав багато зусиль до її організації, і тих, хто вважав, що “музика потребує школи і науки, і вона потребує, більш як поезія обставин втішних, відповідних, щоби розвинулася до величавости композицій Бетховенів, Гайдненів, Моцартів, вона потребує музикально-образованих слухачів, потребує образования сил виконавчих, інструментів і всяких приборів і значних коштів” [2, с.73].

Перша світова війна, що розпочалася між Австро-Угорською та Російською імперіями, принесла населенню Буковини злидні й страждання.

З 1914 р. і впродовж чотирьох років на Буковині кілька разів змінювались окупанти. Революційні рухи 1917 року на центральних українських землях розбудили в буковинських українців бажання об’єднатися в одній українській державі, але в листопаді 1918 р. Румунія зайняла Буковину. 1918 і 1940 роки – рубежі перебування краю у складі королівської Румунії.

З приєднанням краю до Румунії в галузі культури відбулися радикальні зміни в пріоритетах: провідне значення в усіх її проявах надавалося властями румунській культурі, упорядковане або й упосліджене – усім іншим, особливо українській. Серед культурно-освітніх і музичних товариств, створених представниками різних національностей, найбільш відомими вважались румунське “Тудор Флондор”, єврейський міщанський хор “Хаземір”, німецькі товариства “Чернівецьке жіноче співоче товариство”, “Чернівецьке товариство Шуберта”.

Але, незважаючи на спроби утиску з боку румунського уряду прав українства на самодостатність, поступово після закінчення Першої світової війни національний культурно-мистецький рух на Буковині поступово відроджується. Зводяться “Народні дома”, по всьому краю з надзвичайною активністю проводять свою роботу осередки “Просвіти”. Саме “Просвіта” дала життя товариствам “Сільський господар”, “Союз Українок”, “Рідна школа”, “Пласт”. “Просвіта” організувала народні свята, фестини, проведення яких не обходилося без хорів, народних театрів, що постійно діяли в більшості західноукраїнських міст і сіл. Значний розвиток отримали українська преса, народне шкільництво. Відкриваються українські читальні, кооперативи й сільськогосподарські гуртки.

1920 р. відновило свою діяльність на Буковині найдавніше українське співацьке товариство “Буковинський Боян”, згодом – “Буковинський Кобзар”. Товариство відроджує традиції і щорічних концертів, присвячених ушануванню пам’яті видатних діячів української

культури: Т.Шевченка, І.Франка, Лесі Українки, Ю.Федьковича, О.Кобилянської, М.Лисенка. Керівництво хором колективом очолили Костянтин Томоруг та Олександр Садогурський.

З 1932–1938 рр. хором “Кобзаря” керував талановитий диригент і композитор, відомий своїми в’язанками народних пісень Микола Бойченко, який 1919 р. закінчив Київську консерваторію й до 1922 р. був її викладачем. Серед фундаторів хору була й професійна співачка Філомена Лопатинська, яка на оперній сцені виконала десятки головних партій в операх “Різдвяна ніч” М.Лисенка, “Чіо-Чіо-Сан” Джузеппе Верді, “Галька” С.Монюшка і щорічно гастролювала на Буковині в складі театру “Руської Бесіди”.

1930 року при чернівецькому товаристві “Чернівецька читальня” було засноване ще одне товариство “Мужеський хор”. Фундатором колективу став Василь Дячук. Звучання хору визначалося високою вокальною культурою. У його репертуарі були народні пісні й хорові твори українських композиторів – М.Лисенка, К.Стеценка, Я.Степового, Д.Січинського, С.Людкевича.

Музичне покоління, яке визначало розвиток української музичної культури на Буковині у 20–30-х роках, представляли талановиті кваліфіковані музичні фахівці в різних галузях. Завдяки їхньому високому фаховому рівню та енергії в організації музичного життя Буковини почали утверджуватися принципи високого художнього й професійного рівня у сфері творчості, виконавства, музикознавства. Це, зокрема, Євсєбій Мандичевський (1857–1929) – видатний музичний діяч, композитор, музикознавець, диригент, педагог. Йому належать монументальні дослідження творчості Й.Гайдна, Ф.Шуберта, Й.Брамса, 26-томна збірка творів, видана 1927 р. Він є автором 11 українських хорів на вірші Т.Шевченка “І день іде, і ніч іде”, музики на вірші Ю.Федьковича “Воскресни, Бояне”, “Кобзарська зірниця”, обробок українських, російських, молдавських пісень. Мандичевський виховав цілу плеяду композиторів, музикознавців, педагогів, серед яких вихідці з Буковини – Григорій Мандичевський, Іван Варенко, Кароля Прогаску та інші.

Наступні представники: Йозеф Шмідт (1904–1942) – славетний буковинський співак, “дебютував у ролі Васко да Гама в опері Джоакомо Мейєрбера “Африканка” у повній її трансляції на Берлінському радіо, його дебютом став кінофільм «Пісня йде світом»” [4, с.145]; Модест Левицький (1873–1927); Філомена Лопатинська (1873–1940) – чернівецька оперна співачка, виконавиця головних партій у таких видатних творах європейської класики, як “Євгеній Онегін” П.Чайковського, “Галька” С.Монюшка, “Продана наречена” Б.Сметани, “Кармен” Ж.Бізе, “Фауст” Ш.Гуно, “Травіата”, “Аїда” Дж.Верді, “Чіо-Чіо-Сан”, “Богема” і “Тоска” Дж.Пуччіні та ін.; Орест Руснак (1895–1960) – оперний співак, “соліст”, здобув право виступати у великих партіях (Рауль у “Тугенотах” Дж.Мейєрбера, Арнольд у “Вільгельмі Теллі” Дж.Россіні та ін.); Денис Руснак (1901–1952) – буковинський співак і диригент, управитель співу “Міщанського хору”. Хор під його керівництвом вправно, піднесено виконував твори “Гомоніла Україна”, “Гетьмани” М.Лисенка, “Бабине літо” Д.Січинського, “Над Прутом у лузі” С.Воробкевича та інші.

Діяльність в умовах іноземної окупації виявляла концентрації зусиль української музичної еліти, галицької та буковинської. У післявоєнний період гостро постала проблема професійних кадрів. Незважаючи на вкрай несприятливі умови, рух за розвиток рідної культури весь час зростав. У 20–30-х роках відновлюється концертне життя та знову відкриваються музичні школи: у Станіславі (1928), Коломиї (1929), Яворові (1930), Золочеві (1931), Чернівцях (1940) та інших містах. Щоб зберегти накопичений роками боротьби за національне відродження українських традицій творчий і професійний потенціал, 1934 року зусиллями В.Барвінського та П.Нижанківського розпочинає свою діяльність “Союз українських професійних музик”.

Основною метою діяльності СУПРОМу стало утвердження високих професійних засад національного мистецтва, яке постійно нагадувало світові про існування українського народу. На установчих зборах СУПРОМу, що відбулися 14 жовтня 1934 року, були створені окремі секції – педагогічна, виконавська, композиторська й музикознавча та накреслені основні напрями музичної діяльності.

Своєрідним звітом цієї організації стало проведення Першого крайового конкурсу українських хорів, який відбувся у Львові в липні–серпні 1942 року й був приурочений 100-м роковинам від дня народження М.В.Лисенка. Незважаючи на війну, конкурс був проведений на

високому професійному рівні. До участі в ньому зголосилося 450 хорів, що діяли під егідою товариств “Бояна”, “Просвіти” та ін. Після попереднього прослуховування до повітових змагань комісії допустили 163 колективи, а до участі в крайовому святі – 26 найкращих українських хорів. Окрім цього, поза конкурсом були запрошені 4 великоміські, як вони називалися, репрезентативні хори. Значну попередню роботу було здійснено Є.Цегельським, який займався організацією й проведенням конкурсу. Проведенням конкурсу організатори старалися підвищити культурний і мистецький рівень українських хорів у Західній Україні, сприяти більшій популяризації творів українських композиторів, тим самим наголосити на значенні хорового мистецтва в національному вихованні. Слід згадати, що серед диригентів на конкурсі найкращим був визнаний проф. М.Колесса.

Перший крайовий конкурс українських хорів, засвідчивши високий рівень диригентсько-хорової культури в краї, став визначним явищем у руслі загальноукраїнського розвитку мистецтва. Цей конкурс підвів підсумок багаторічної діяльності українських митців у розвитку професійного хорового виконавства, показавши його високий рівень і довівши факт виникнення досить потужної оригінальної й самостійної національної хорової школи.

Аналізуючи процес розвитку професійного виконавства на Буковині в дорадянський період, можна констатувати, що музичне мистецтво розвивалося завдяки подвижницькій праці українських митців, які у важких умовах робили все для того, щоб розвивати нашу національну культуру.

Завдяки музичним товариствам, які стимулювали розвиток професійно-виконавського хорового мистецтва в Західній Україні й зокрема на Буковині, а також великим культурно-просвітницьким подвижникам, які піднесли аматорське виконавсько-хорове мистецтво до професійного, опираючись на просвітницький досвід галицьких музичних товариств, перші українські хорові колективи Буковини активно включаються в музично-концертне життя Західної України. Розвиток диригентсько-хорового мистецтва Буковини вказаного періоду відображає культурні тенденції та орієнтації в процесах становлення української професійної виконавської школи, зберігаючи універсальні якості, притаманні формам, традиційним для цього різновиду національної музичної культури. Історична динаміка трансформаційних змін, що відбуваються, віддзеркалює поетапність переходу від аматорського музикування до професійного.

Отже, розвиток хорової й диригентської культури Західної України в дорадянський період, будучи невід’ємною складовою загальноукраїнської національної музичної культури, мав велике значення й вплив на підвищення духовного й інтелектуального рівня українського населення та розвиток музично-просвітницького руху на Буковині. Численні хорові колективи, самодіяльні диригенти-хормейстери, як і перші професійні митці, проводили величезну не тільки культурологічну роботу, а й значно підвищували національну свідомість українців, залишивши в спадок ряд хорових творів, які справедливо можна зарахувати до кращих надбань української музичної класики.

1. Буковина : Історичний нарис. – Чернівці : Зелена Буковина, 1998. – 416 с.
2. Ільницький В. Листи артистичні / В. Ільницький // Зоря. – 1880. – Ч. 5. – С. 73.
3. Квітковський Д. Буковина – її минуле і сучасне / Д. Квітковський, Т. Бриндзан, А. Жуковський // Зелена Буковина. – Париж ; Філадельфія ; Детройт, 1956. – С. 487.
4. Масан О. Чернівці : 1408–1998 / О. Масан, І. Чеховський // Нарис історії міста. – Чернівці : Місто, 1998. – С. 145.
5. Павлюк О. М. Буковина. Визначні постаті : 1774–1918 : (Біографічний довідник) / О. М. Павлюк ; авт.-упоряд. О. М. Павлюк. – Чернівці : Золоті литаври, 2000. – С. 136.
6. Перський С. Популярна історія товариства “Просвіта” у Львові / С. Перський. – Львів : Накладом т-ва “Просвіта”, 1932. – С. 231.
7. Піддубний Г. Буковина, її минуле і сучасне / Г. Піддубний. – Х., 1928. – С. 40.
8. Турченко Ф. Історія України. Кінець ХVІІІ – початок ХХ століття / Ф. Турченко, В. Мороко. – К., 2001. – С. 12.

Автор аналізує культурно-історичні тенденції розвитку музичного мистецтва Буковини першої половини ХХ століття. В статті затронута проблематика, пов’язана з цим явищем, котрою розглядали багато музикознавців. Тем не менше найбільш вагомими виявилися досягнення, в

которых внимание исследователей было сосредоточено на изучении процессов выделения национальных признаков музыкальной культуры по сравнению с другими, влияющими на нее, традициями. Положительный опыт в этом направлении демонстрируют научные разработки, посвященные анализу творчества и просветительской деятельности тех, кто развивал украинскую музыкальную историю на территории Западной Украины.

Ключевые слова: искусство, Буковина, музыкально-просветительская деятельность, хоровая культура.

The author examines the cultural and historical trends of musical art in Bukovina first half of the twentieth century. This article violated the problems associated with this phenomenon, seen by many musicologists, but the most significant achievements were, in which attention was focused on research studies regarding the selection of national musical culture characteristics compared with other traditions that have influenced her. Positive experience in this area demonstrate the scientific development of creativity devoted to analysis and educational activities of those who built up the Ukrainian musical history in Western Ukraine.

Key words: art, Bukovina, music and educational activities, choral culture.

УДК 7.071.1 (477)

Любов Серганюк

ЖАНРОВА ТА ДРАМАТУРГІЙНА СЕМАНТИКА ОБРАЗОТВОРЧОГО РІВНЯ У ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ ДИЧКО

Статтю присвячено комплексному аналізу символічних систем та інтертекстуальності візуальних мистецтв, що інспірують музичну творчість Лесі Дичко. Здійснено аналіз синопсії як характерної ознаки творчого психотипу композиторки та моделі її проєкції на музичну творчість. Осмислено жанрові моделі візуальних мистецтв та їхні засоби, трансформовані через виразову систему музики.

Ключові слова: візуальні мистецтва, музичні виразові засоби, інтертекстуальність і семантика.

Взаємозв'язок музики з іншими видами мистецтва реалізується в окремі епохи та у творчості різних композиторів у принципово відмінних формах. Якщо взаємовплив музики й слова має більш безпосередній характер (беручи до уваги синтаксис та інтонацію як спільні для обох мистецтв складові), то зумовленість синтезу та змістових паралелей музичного й образотворчого мистецтв створює прецеденти для небуденних опосередкувань, позначених традиціями часу й творчої індивідуальності. Особливої ваги він набув в епоху романтизму (створячи підстави для синкретичних мистецьких форм, нових рівнів і типів програмності, зміщення системи засобів мистецтв у нові сфери виразовості) та імпресіонізму (де взаємопроникнення функцій мистецтв виходить на символічний і семантичний рівні). “Тому художники й прагнули уподібнити своє мистецтво музиці, щоб отримати можливість передавати потік свого творчого досвіду в усій його текучій мінливості, ще не застиглий у картинах чи матрицях значень окремих слів, щоб користуватися своїм твором як символом, знаряддям експресії, винятково придатним для цієї гри подібностей, асоціацій, далеких відгомонів і тяжінь”, – окреслює характер проєкції сутності музичної стихії на живопис імпресіонізму С.Яроцінський [8, с.71].

Ще більш складним і багатовимірним постає їхнє співвіднесення в другій половині ХХ – початку ХХІ століття. У музичних композиціях не лише втілюються враження від зразків образотворчого мистецтва, унаслідуються жанри й технічні прийоми живопису, графіки, пластики, примітивного малярства, архітектури. Досягнуті музикою алюзії чи аналогії візуальних засобів виконують функції семіотичних символів, постаючи засобами передачі конкретних чи узагальнених понять, наповнюючи значимість форми, колориту, драматургії, фольклору, творчості, мистецької особистості, стилю високим і концентрованим змістовим сенсом, нерідко багаторівневим чи перемінним, зрештою, переходячи в інтертекстуальність. У цьому ракурсі взаємодія мистецтв постає насамперед як складова культури в її розумінні як знакової системи, що є посередником між людиною й навколишнім світом. Згідно з висловом П.Серюзьє, одного з учнів П.Гогена, “звуки, фарби, слова володіють спроможністю незвичайної експресії понад усякі уявлення й навіть понад буквальний сенс слів” [8, с.70].

Багатий матеріал для вияву відповідних закономірностей серед мистців другої половини ХХ століття дає доробок П.Хіндемита (симфонія “Художник Матіс”), К.Пендерецького (“Кос-